

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.019.02.2020

Pan
Rafał Rychter
Prezes Zarządu
Jastrzębskich Zakładów Remontowych Sp. z o.o.
ul. Węglowa 4
44-268 Jastrzębie-Zdrój

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/017 Realizacja procedur zakupowych przez spółki z udziałem Skarbu Państwa

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach
ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice
T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30
lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana

Jastrzębskie Zakłady Remontowe Sp. z o.o.¹, ul. Węglowa 4, 44-268 Jastrzębie-Zdrój.

Kierownik jednostki kontrolowanej

Rafał Rychter Prezes Zarządu JZR² od 13 grudnia 2016 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił Jarosław Jezierski - Prezes Zarządu od 23 kwietnia 2013 r.

(akta kontroli str. 3)

Zakres przedmiotowy kontroli

1. Opracowanie i wdrożenie w spółce procedur zakupów zaopatrzeniowych.
2. Wykorzystywanie przyjętych procedur przy dokonywaniu zakupów zaopatrzeniowych.
3. Funkcjonowanie mechanizmów kontroli stosowania procedur zakupów zaopatrzeniowych.

Okres objęty kontrolą

Lata 2016-2020 (I półrocze).

Podstawa prawna podjęcia kontroli

Art. 2 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³

Jednostka przeprowadzająca kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

Kontrolerzy

Stanisław Tarnowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/212/2020 z 13 sierpnia 2020 r.

Jacek Kordanowski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/213/2020 z 13 sierpnia 2020 r.

(akta kontroli str. 1-2)

---

¹ Dalej: „JZR” lub „Spółka”.

² Dalej: „Prezes Zarządu”.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Spółka prawidłowo opracowała i wdrożyła regulacje dotyczące zasad dokonywania zakupów, ujęte w Regulaminie postępowania przetargowego oraz zawierania umów na dostawy, usługi i roboty budowlane⁵ oraz w ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania, w Systemie Zarządzania Jakością⁶. Przyjęte uregulowania ograniczały możliwość zawierania niekorzystnych dla Spółki transakcji zakupowych. Ujęto w nich m.in. zasady organizacji etapu przygotowania wymagań ofertowych, konkurencyjny tryb wyboru zweryfikowanych kontrahentów, wymagania jakie powinna spełniać umowa.

JZR dokonywały zakupów zaopatrzeniowych zgodnie z przyjętymi regulacjami wewnętrznymi, realizując je w sposób gospodarny, z zachowaniem zasady optymalizacji zakupów pod względem ilościowym, jakościowym i cenowym. Badania próby zrealizowanych transakcji zaopatrzeniowych wykazały m.in., że zakupy inicjowano określając w sposób właściwy wymagania ilościowe oraz jakościowe dostaw i usług, przeprowadzano analizę rynku kontrahentów i dokonywano ich prawidłowego wyboru, a zawierane umowy i zamówienia zawierały wymagane informacje i postanowienia.

W JZR wdrożono mechanizmy kontroli stosowania procedur zakupowych, w ramach których m.in. przeprowadzano wewnętrzne kontrole realizacji zakupów, a stan wykonania wydawanych w ich wyniku zaleceń był na bieżąco monitorowany. W badanym okresie, procesy zakupowe były także przedmiotem audytu przeprowadzonego przez większościowego udziałowca. Zalecenia i rekomendacje sformułowane w wyniku ww. kontroli i audytu były realizowane. Ponadto Spółkę poddawano corocznym audytom zewnętrznych firm akredytacyjnych, w zakresie posiadanego certyfikatu systemu zarządzania jakością, obejmującego także procedury zakupowe, w ramach których nie stwierdzono niezgodności.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opracowanie i wdrożenie w spółce procedur zakupów zaopatrzeniowych

Opis stanu faktycznego

JZR jest spółką, wchodzącą w skład Grupy Kapitałowej Jastrzębskiej Spółki Węglowej⁸. Właścicielem 62,09% udziałów jest Jastrzębska Spółka Węglowa S.A.⁹, natomiast 37,91% należy do Skarbu Państwa. Główną działalnością Spółki jest świadczenie usług produkcyjno-remontowych dla zakładów wchodzących w skład

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: „Regulamin zakupów”. Regulamin przyjęty Uchwałą Zarządu JZR nr 169/XIV/2011 z 29 grudnia 2011 r. obowiązywał od 1 stycznia 2012 r. Był on był aktualizowany i uzupełniany uchwałami Zarządu JZR nr: 135/XX/2017 z 14 września 2017 r., 245/XX/2017 z 21 grudnia 2017 r. oraz 206/III/2020 z 4 lutego 2020 r.

⁶ Prowadzonego według normy PN-EN ISO 9001:2015, co w szczególności dotyczyło Procedury PZS 7.4-01 „Zakupy” oraz Procedury PJ 8.2.4-01 „Kontrola i badania”.

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Dalej: „GK JSW”.

⁹ Dalej: „JSW”.

Grupy Kapitałowej JSW, m.in. w celu zabezpieczenia działalności w zakresie prowadzenia eksploatacji podziemnych wyrobisk górniczych.

Regulamin zakupów był podstawowym dokumentem, w którym określono zasady i tryb postępowania przetargowego oraz zawierania umów na realizację dostaw, usług i robót budowlanych w JZR. Zawarto w nim uregulowania dotyczące wymaganego określenia przedmiotu przetargu wraz z podaniem m.in. wszelkich wymagań technicznych i organizacyjnych dotyczących tego przedmiotu, określonych za pomocą obiektywnych cech technicznych i jakościowych. Zgodnie z Regulaminem zakupów, właściwa dla przedmiotu planowanego zakupu komórka organizacyjna Spółki, jeszcze przed podjęciem przez Zarząd JZR decyzji o ogłoszeniu postępowania, powinna przygotować wymagania ofertowe, zawierające informacje o przedmiocie przetargu w powyższym zakresie. Obowiązujące regulacje uwzględniały wszystkie procesy zaopatrzeniowe Spółki.

(akta kontroli str. 42, 114-155, 170-224)

W Regulaminie zakupów ustalono zasady postępowania w odniesieniu do zakupów o różnej wartości. Zamówienia o wartości przekraczającej 50 tys. zł odbywały się, w formie jednego z wariantów przetargów¹⁰. W przypadkach zamówień poniżej tej kwoty zakupy miały się odbywać po przeprowadzeniu tzw. procedury przygotowawczej, tj. wysłaniu zapytań ofertowych do minimum trzech (dla zamówień do 10 tys. zł) lub pięciu (dla zamówień od 10 do 50 tys. zł) firm z list kwalifikowanych dostawców i przeprowadzeniu negocjacji handlowych. Komisja przetargowa dokonywała analizy złożonych ofert pod kątem ich ceny, spełnienia warunków ofertowych i proponowanych warunków realizacji przedmiotu przetargu.

W odniesieniu do zamówień poniżej 50 tys. zł, odstępstwo od podstawowego trybu zamówień możliwe było jedynie w przypadku ograniczenia liczby oferentów oraz specyfikacją danego zamówienia. W takich przypadkach zamówienia mogły być, decyzją dyrektora pionu JZR, kierowane do jednego kontrahenta - po przeprowadzeniu z nim negocjacji handlowych. W odniesieniu do zamówień powyżej 50 tys. zł, w uzasadnionych przypadkach, Zarząd JSR mógł wyrazić zgodę na odstępstwo od organizowania przetargu i zleceniu zamówienia z wolnej ręki wybranemu wykonawcy - po przeprowadzeniu negocjacji.

W przypadku zakupów o wartości poniżej 50 tys. zł, w Regulaminie przewidziano kierowanie zapytań ofertowych do tzw. dostawców kwalifikowanych. Pojęcie dostawcy kwalifikowanego zdefiniowano jako kontrahenta, który w wyniku dokonanej przez JZR oceny spełnia przyjęte w JZR wymagania jakościowe, środowiskowe, w zakresie zarządzania energią i BHP. Na stronie internetowej Spółki opublikowano formularz ankiety kwalifikowanych dostawców, który po dokonaniu określonej w procedurach oceny, umożliwia kwalifikację wnioskodawcy jako potencjalnego dostawcy. W przypadku braku wymaganej liczby firm na listach kwalifikowanych dostawców w Regulaminie zakupów przewidziano możliwość wysłania zapytań ofertowych do firm spoza tych list, pod warunkiem spełnienia przez nie wymogów jakościowych, stawianych dostawcom kwalifikowanym zgodnie z obowiązującą w Spółce normą ISO.

(akta kontroli str. 117, 129, 173)

Obowiązujący w Spółce Regulamin zakupów określał, jakie warunki winna spełniać zawierana umowa, w tym zapisy dotyczące: zasad współpracy z kontrahentami, dostaw towarów, sposobu dokonywania odbioru robót, a także dotyczące zasady postępowania gwarancyjnego oraz stosowania kar umownych.

¹⁰ Przetarg nieograniczony, negocjacje bez ogłoszenia, aukcje elektroniczne lub dialog konkurencyjny.

(akta kontroli str. 127-128)

Regulacje odnoszące się do procedur zakupowych Spółki ujęto także we wdrożonym Systemie Zarządzania Jakością, prowadzonym wg normy PN-EN ISO 9001:2015, co w szczególności dotyczyło Procedury PZS 7.4-01 „Zakupy” oraz Procedury PJ 8.2.4-01 „Kontrola i badania”. W obowiązującej od 3 sierpnia 2015 r. Procedurze PZS 7.4-01 „Zakupy”, uregulowano m.in. sposób postępowania przy wyborze dostawców, określono wymagane dokumenty przy dokonywanych zakupach, a także zasady weryfikacji nabywanych wyrobów i usług. Natomiast w obowiązującej od 18 stycznia 2010 r. Procedurze PJ 8.2.4-01 „Kontrola i badania”, dotyczącej m.in. weryfikacji materiałów, wyrobów i usług pochodzących z zakupu, określono m.in. podział zadań i odpowiedzialności w zakresie kontroli wyrobów i procesów, kryteria akceptacji, rodzaje kontroli jakości, a także formularze stosowane w ramach prowadzonych kontroli i badań.

W JZR prowadzono wykazy kwalifikowanych dostawców, spełniających wymagania jakościowe, środowiskowe, zarządzania energią oraz w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, przyjęte w celach i zadaniach Polityki Zintegrowanego Systemu Zarządzania przez JZR. W trakcie niniejszej kontroli NIK, na listach kwalifikowanych dostawców znajdowało się 313 podmiotów sklasyfikowanych w różnych kategoriach.

W badanym okresie Spółka przeprowadziła 29 audytów firm zainteresowanych współpracą z JZR. W ich wyniku, w jednym przypadku JZR odmówiła ujęcia firmy na liście kwalifikowanych dostawców¹¹. Jak wyjaśnił Zarząd JZR, Zintegrowany System Zarządzania nie nakłada obowiązku wprowadzenia trybu odwoławczego w przypadku negatywnego wyniku audytu. Jednakże jego negatywny wynik nie wyklucza możliwości podjęcia współpracy z firmą w przyszłości - w przypadku spełnienia przez nią wymagań. Podstawowymi kryteriami pozytywnej oceny kontrahentów były m.in. świadectwa kwalifikacyjne w zakresie prowadzenia prac spawalniczych, certyfikat ISO 3834-2, ocena zdolności do wykonywania remontów maszyn i urządzeń przeznaczonych do użytku w zakładach górniczych - wydana przez jednostkę notyfikowaną.

(akta kontroli str. 89-91, 170-224)

Według Regulaminu zakupów, zaciągnięcie zobowiązania przewyższającego równowartość w złotych polskich 500 tys. euro¹² wymaga zgody Rady Nadzorczej JZR. Nie określono jednak, po jakich kursie nastąpi przeliczenie powyższej kwoty. Zarząd JZR wyjaśnił: *„Spółka dokonując przeliczenia oparłaby się na zapisach Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie średniego kursu złotego w stosunku do euro, stanowiącego podstawę przeliczania wartości zamówień publicznych z dnia 18 grudnia 2019 r. Aktualnie trwają prace nad nowelizacją Regulaminu postępowania przetargowego oraz zawierania umów na dostawy, usługi i roboty budowlane (...), w którym to mechanizm kontrolny wyrażony w euro zostanie dostosowany do pozostałych regulacji. W kwestii obowiązku uzyskania zgody Rady Nadzorczej na zaciąganie zobowiązań Spółka opiera się w pierwszej kolejności na zapisach §18 ust. 2 Umowy Spółki, jako aktu w hierarchii nadrzędnego, który to zapis warunkuje obowiązek uzyskania rzeczonyj zgody Rady Nadzorczej w razie gdyby wartość zobowiązania przekraczała kwotę 2 000 000,00 zł”*.

(akta kontroli str. 70, 80, 126)

Jak wyjaśnił Zarząd Spółki, Regulamin zakupów wzorowany był na rozwiązaniach funkcjonujących w JSW tj. u większościowego udziałowca JZR. Właściciel oraz

¹¹ M.in. w związku z brakiem posiadania odpowiednich kwalifikacji oraz zaplecza technicznego.

¹² Za wyjątkiem kontraktów zawieranych z Jastrzębską Spółką Węglową S.A.

Rada Nadzorcza JZR nie ingerowała w treść rozwiązań przyjętych w procedurach zakupowych Spółki.

Niezależnie od wdrożenia przez JZR ww. procedur zakupowych, JSW w 2019 r. zainicjowała prace projektowo-wdrożeniowe systemu zapewnienia przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych, jak również dobrowolnie przyjętych norm postępowania¹³, który został przyjęty dla całej GK JSW uchwałą Zarządu JSW nr 351/X/2019 z 27 listopada 2019 r. oraz wdrożony w JZR zarządzeniem Prezesa Zarządu JZR nr 563/2020 z 22 kwietnia 2020 r. W spółkach zależnych JSW wyznaczono koordynatorów, którzy wypracowali jednorodny system przeciwdziałania i ograniczania skutków związanych z wystąpieniem nieprawidłowości w GK JSW. Produktem finalnym była m.in. „Polityka weryfikacji kontrahentów w GK JSW”, której zasadą nadrzędną jest podejmowanie i utrzymanie współpracy z kontrahentami, którzy prowadzą działalność w sposób legalny i transparentny. Powyższą politykę JZR wprowadziła Zarządzeniem Prezesa Zarządu nr 584/2020 z 10 lipca 2020 r. Ponadto w 2020 r. wprowadzono do uregulowań wewnętrznych Spółki: Politykę antykorupcyjną¹⁴, Kodeks Etyki GK JSW¹⁵, Politykę zarządzania konfliktem interesów¹⁶, Procedurę zgłaszania nieprawidłowości¹⁷, Politykę zatrudniania krewnych¹⁸ i Politykę wręczania i przyjmowania prezentów¹⁹.

(akta kontroli str. 53-54, 156-169, 327-328)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

OBSZAR

2. Wykorzystanie przyjętych procedur przy dokonywaniu zakupów zaopatrzeniowych.

Opis stanu
faktycznego

W kolejnych latach 2016-2020 (I półrocze) Spółka wydatkowała na zakupy zaopatrzeniowe odpowiednio: 59 678,0 tys. zł, 68 242,0 tys. zł, 81 836,1 tys. zł, 79 531,7 tys. zł oraz 27 688,0 tys. zł. Wykorzystanie obowiązujących w Spółce procedur przy dokonywaniu zakupów zaopatrzeniowych zbadano na podstawie próby 106 faktur na zakup towarów i usług²⁰ w łącznej kwocie 85 751,3 tys. zł²¹.

(akta kontroli str. 35-43)

W wyniku badania stwierdzono, że w Spółce prawidłowo stosowano przyjęte procedury zakupowe. I tak:

¹³ Tzw. systemu compliance.

¹⁴ Zarządzeniem Prezesa Zarządu nr 580/2020 z dnia 6 czerwca 2020 r.

¹⁵ Zarządzeniem Prezesa Zarządu nr 558/2020 z dnia 13 marca 2020 r.

¹⁶ Zarządzeniem Prezesa Zarządu nr 566/2020 z dnia 22 kwietnia 2020 r.

¹⁷ Zarządzeniem Prezesa Zarządu nr 568/2020 z dnia 22 kwietnia 2020 r.

¹⁸ Zarządzeniem Prezesa Zarządu nr 565/2020 z dnia 22 kwietnia 2020 r.

¹⁹ Zarządzeniem Prezesa Zarządu nr 592/2020 z dnia 28 sierpnia 2020 r.

²⁰ Pochodzących od 39 kontrahentów.

²¹ Transakcje z każdego z roku objętego kontrolą dobierano metodą celową spośród najwyższych wartości netto tych transakcji w roku, przy założeniu, że łączna wartość próby w każdym roku stanowić będzie co najmniej 20% łącznej wartości zakupów materiałów i usług. W poszczególnych latach były to kwoty: 12 176 997,75 zł (20,4%), 14 549 105,51 zł (20,15%), 18 483 713,08 zł (20,11%), 28 041 479,83 zł (20,09%) i 12 499 990,14 zł (20,01%).

- Komórki organizacyjne Spółki realizujące zakupy zaopatrzeniowe²² rozpoczynały procedury zaopatrzeniowe na wniosek komórek, w których zidentyfikowano daną potrzebę zakupową. Komórka inicjująca określała rodzaj i ilość konkretnego przedmiotu zakupu oraz wymagane terminy realizacji dostaw - na podstawie planów techniczno-ekonomicznych, uzgodnień z wydziałami produkcyjnymi, z uwzględnieniem oczekiwań klientów Spółki. W niektórych przypadkach ilości nabywanych dóbr przekraczały ilości zgłaszane przez komórki inicjujące, co wynikało głównie z techniczno-organizacyjnych uwarunkowań danego zakupu (tj. wymagań producentów co do minimalnej partii zamówienia - np. huty przy produkcji danego wyrobu stalowego). Nie stwierdzono przypadków narastania nadmiernych zapasów.
- W przypadku wszystkich badanych transakcji szczegółowo określono wymagania, jakie miały zostać spełnione przez nabywany przedmiot zamówień. Zgodnie z obowiązującymi procedurami, przed dokonaniem zakupu określano wymagania ilościowe i jakościowe, jakie miał spełniać planowany do zakupu przedmiot zamówienia, a także wymagania organizacyjne, w tym terminy i sposób dostawy.
- Przeprowadzane rozeznanie rynku dostawców uwzględniało specyfikę realizowanych przez Spółkę zakupów, związanych głównie ze zleceniami zakładów górniczych, wchodzących w skład JSW S.A. i związaną z tym konieczność spełniania przez stosowany pod ziemią sprzęt wymagań przepisów górniczych. Służyły temu m.in. listy kwalifikowalnych dostawców, do których w pierwszej kolejności wysyłano zapytania ofertowe oraz informacje o organizowanych przetargach. W przypadku braku wystarczającej liczby dostawców na danej liście kwalifikowanych dostawców, wysyłano zapytania ofertowe także do innych dostawców, którzy nie zgłosili do tej pory gotowości do realizacji dostaw lub wykonywania usług na rzecz Spółki.

Zarząd JZR wyjaśnił, że w ramach prowadzonej polityki rozwoju kompetencji Spółka zapewnia udział pracowników w specjalistycznych targach i szkoleniach, na których mogą zapoznać się z oferowanymi rozwiązaniami innych podmiotów jak i panującymi trendami na rynku.

- Dokonano wyboru dostawców oferujących przedmioty zamówień spełniające wymogi określone przez Spółkę, po najbardziej korzystnych cenach, a zakupione przedmioty zostały dostarczone w wymaganym terminie. Postępowania zakupowe prowadzono głównie w formie elektronicznej, korzystając ze wspomagającego narzędzia informatycznego, tj. z platformy zakupowo-aukcyjnej Logintrade²³, a informacje o ogłoszeniu postępowań publikowano na publicznie dostępnej witrynie internetowej Spółki²⁴.

W przypadku 16 faktur (tj. 15,1% łącznej liczby badanych faktur), zastosowano tryb zlecenia zamówienia z wolnej ręki, na podstawie § 4 pkt 3 Regulaminu zakupu, po uzyskaniu zgody Zarządu JZR. Zamówienia te dotyczyły głównie układów sterowania hydraulicznego sekcji obudowy zmechanizowanej, modernizacji sekcji obudowy, zakupów elementów stalowych urządzeń dołowych oraz silników elektrycznych.

Jak wyjaśnił Zarząd JZR: „(...) Spółka rozważnie korzysta z zapisów §4 ust. 3 Regulaminu ograniczając je do niezbędnego minimum. W ocenie Spółki badana

²² W tym m.in.: w zakresie gotowych dóbr - Dział Zaopatrzenia i Gospodarki Magazynowej (EZ), a w zakresie usług - Dział Produkcyjno-Remontowy (TPR).

²³ https://jzr.logintrade.net/zapytania_email,1046102,2847c374b2f96213c414ca15fcc4c797.html

²⁴ <https://www.jzr.pl/przetargi/przetargi/przetarg/>

przez Państwa próba nie odzwierciedla całej populacji w zakresie stosowanych trybów zakupowych, gdyż przywołane zestawienie liczby faktur wystawionych w oparciu o wynik postępowania przetargowego z wolnej ręki w stosunku do wszystkich badanych faktur (15,1%) jest wynikiem tego, że w ramach danego postępowania mogło zostać wystawionych kilka faktur o istotnej z punktu widzenia kontroli wartości, tworząc obraz znacznie większego stosowania trybu przewidzianego w §4 ust. 3 Regulaminu aniżeli jest on faktycznie wykorzystywany. Dla potwierdzenia powyższego w Spółce przeprowadzono analizę dwóch okresów (rok 2019 oraz 2020 – I do IX) uwzględniających pełne dane w zakresie prowadzonych trybów postępowań zakupowych gotowych dóbr i usług w wyniku, której stwierdzono, że wskaźnik % stosowanego trybu z wolnej ręki w stosunku do ogółu postępowań plasuje się odpowiednio na poziomie 3,90% w roku 2019 oraz 5,99% w roku 2020. W badanym okresie przeprowadzono odpowiednio: 2019 r. około 231 postępowań, w tym 9 prowadzonych z § 4 ust. 3 Regulaminu (zlecenie z wolnej ręki) oraz w 2020 r. (I-IX) około 167 postępowań, w tym 10 prowadzonych z § 4 ust. 3 Regulaminu (zlecenie z wolnej ręki)”.

- W przypadku transakcji dokonanych na podstawie umów - umowy zawierały wymogi dotyczące zasad kontroli i odbioru przedmiotu umów, terminów dostaw, reklamacji i gwarancji oraz kar umownych. W przypadku 39 faktur (tj. 36,8% wszystkich badanych faktur), gdzie podstawą realizacji zakupów były zamówienia składane u dostawców bez zawarcia umów, powyższe wymogi zawarte były w kilku dokumentach dotyczących zamówienia (m.in. w zapytaniu ofertowym, ofercie dostawcy, zamówieniu).

Zarząd Spółki wyjaśnił dokonywanie zakupów w oparciu o zamówienia - bez zawarcia umów, potrzebą m.in. pilnej realizacji zakupu, gdy procedura uzgadniania umowy mogłaby uniemożliwić terminowy zakup, co dotyczyło zakupów nie wymagających szczegółowych/specyficznych uzgodnień, jak również okolicznościami, w których następowała kumulacja wielu różnych procesów zakupowych. Jak podał Zarząd JZR: „Specyfika branży wymaga sprawnego działania po stronie Spółki, w tym eliminowania przeszkód administracyjnych, jednakże dzieje się to każdorazowo z zachowaniem zasady, że interes Spółki zostaje w pełni zabezpieczony”.

- We wszystkich badanych transakcjach, dokonywano weryfikacji zakupionych towarów lub usług, co do zgodności z wymaganiami określonymi przez Spółkę.
- Nie realizowano z pominięciem stosowania Regulaminu zakupów, transakcji dodatkowych lub uzupełniających u dostawców wyłonionych w wyniku postępowań.
- Spółka nie reklamowała żadnych z zakupionych dóbr objętych próbą.

Jak wyjaśnił Zarząd JZR, w Spółce nie odnotowano przypadków ingerencji Rady Nadzorczej i/lub właściciela zmierzających do odstąpienia od stosowania procedur zakupowych w odniesieniu do konkretnych zakupów zaopatrzeniowych.

(akta kontroli str. 42-51, 70, 79)

W Spółce monitoruje się liczbę reklamowanych wyrobów w czterech głównych kategoriach produktowych, tj.: urządzenia mechaniczne (przekładnie, pompy i bębny/wały napędowe przenośników), podzespoły hydrauliki sterującej, podzespoły hydrauliki siłowej i konstrukcje obudów zmechanizowanych. Stosowane są dwa tryby postępowania, w przypadku uznania przez Spółkę reklamacji swoich wyrobów lub usług:

- pierwszy tryb - gdy stwierdzona usterka nie może być bezpośrednio identyfikowana z wadami zakupionych materiałów bądź usług,
- drugi tryb - gdy możliwe jest stwierdzenie, że usterka ma związek z dokonanymi zakupami przez Spółkę.

W drugim trybie Spółka kieruje w stronę swoich dostawców roszczenie dokonania napraw gwarancyjnych poprzez dostawę rzeczy wolnych od wad lub też usunięcia usterki. Jak wyjaśnił Zarząd JZR: „Zakupione dobra spełniające wymagania jakościowe podlegają - co do zasady - wykorzystaniu w procesach produkcyjnych i podlegają dalszej obróbce (istnieje ryzyko uszkodzenia w procesie produkcyjnym) lub też są bezpośrednio przekazywane do odbiorcy końcowego gdzie transportowane są do wyrobiska górniczego (istnieje ryzyko uszkodzenia w procesach transportowych). Biorąc pod uwagę specyficzne warunki transportu, a następnie bardzo trudne warunki eksploatacji, wielokrotnie trudno jest jednoznacznie stwierdzić, czy zgłoszenie reklamacyjne wynika wprost z wad dostarczonych materiałów bądź usług, czy też powstało na skutek złego montażu/wykorzystania w produkcji i/lub w transporcie do miejsca docelowego i/lub podczas nieprawidłowego sposobu eksploatacji. Tym bardziej, że w momencie przyjęcia materiałów na magazyn, Spółka dokonała pozytywnego odbioru tych dostaw. W związku z powyższym, ponieważ zgłaszany odsetek reklamacji nie jest wysoki, Spółka w sytuacjach wątpliwych, dla utrzymania dobrych relacji handlowych, identyfikuje zgłaszane reklamacje na korzyść klienta (jednostki GK JSW)”.

Powyższe reklamacje nie miały związku ze sposobem realizacji przyjętych procedur zakupów zaopatrzeniowych przez Spółkę. Koszty poniesione z tytułu realizacji zgłoszeń reklamacyjnych nie wpływają w sposób zauważalny na wynik finansowy JZR, bowiem wyniosły one odpowiednio:

- 42 936,51 zł (0,04% wielkości sprzedaży) w 2016 r.,
- 19 722,36 zł (0,02% wielkości sprzedaży) w 2017 r.,
- 41 793,16 zł (0,03% wielkości sprzedaży) w 2018 r.,
- 11 992,65 zł (0,01% wielkości sprzedaży) w 2019 r.,
- 8 180,03 zł (0,01% wielkości sprzedaży) w I półroczu 2020 r.

(akta kontroli str. 70, 76-78)

Spółka od 2016 r. osiągała dynamicznie rosnące, dodatnie wyniki finansowe w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej, tj.: wyniki na sprzedaży²⁵, na działalności operacyjnej²⁶ i wyniki finansowe netto²⁷.

Jak wyjaśnił Zarząd JZR, z uwagi na konieczność pilnego usuwania przez Spółkę zgłaszanych awarii urządzeń górniczych, istnieje konieczność utrzymywania zapasów części zamiennych, czasem o długim okresie magazynowania. Stan zapasów (tzw. nierotacyjnych) podlega stałemu monitoringowi, ponieważ zapasy mogą tracić na wartości w związku z różnego rodzaju zdarzeniami, powodującymi utratę wartości użytkowej na skutek m.in. ich: korozji, uszkodzenia, zeschnięcia, upływu terminu ważności, postępu technicznego.

(akta kontroli str. 55, 57-58, 70, 79, 348-394)

²⁵ W latach 2016 – 2020 (I półrocze) wynosiły odpowiednio: 4 231,0 tys. zł, 24 180,8 tys. zł, 32 703,2 tys. zł, 39 443,6 tys. zł i 18 414,0 tys. zł.

²⁶ W latach 2016 – 2020 (I półrocze) wynosiły odpowiednio: 4 097,3 tys. zł, 23 186,2 tys. zł, 30 837,6 tys. zł, 39 837,7 tys. zł i 19 166,7 tys. zł.

²⁷ W latach 2016 – 2020 (I półrocze) wynosiły odpowiednio: 3 926,5 tys. zł, 18 836,5 tys. zł, 28 501,2 tys. zł, 34 959,8 tys. zł i 18 171,5 tys. zł.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

OBSZAR

3. Funkcjonowanie mechanizmów kontroli stosowania procedur zakupów zaopatrzeniowych.

Opis stanu
faktycznego

System kontroli wewnętrznej w JZR został zdefiniowany, jako proces oparty na trzech elementach: kontroli funkcjonalnej, compliance i controlling oraz kontroli instytucjonalnej. Spółka opracowała i wdrożyła Regulamin systemu kontroli wewnętrznej²⁸ oraz będące jego uzupełnieniem procedury²⁹ Działu Kontroli Wewnętrznej³⁰, realizującego funkcję ww. kontroli instytucjonalnej.

(akta kontroli str. 224-255, 327)

DKW sporządzał na lata 2018-2020 (I półrocze)³¹ roczne plany kontroli, które uwzględniały wnioski i sugestie Zarządu JZR oraz wyniki badań przeprowadzonych przez organy kontroli zewnętrznej lub zewnętrznych audytorów. Jak wyjaśnił upoważniony do składania wyjaśnień pracownik DKW, sporządzane w badanym okresie projekty planów każdorazowo były zatwierdzone w brzmieniu złożonym na posiedzenie Zarządu Spółki, tj. nie odnotowano przypadków nie ujęcia w rocznym planie kontroli tematów ogłoszonych w projektach planów rocznych.

Według rocznych planów kontroli oraz załączonych do sprawozdań DKW rejestrów kontroli³², w JZR przeprowadzono 6 kontroli wewnętrznych³³, związanych z procedurami zakupowymi. Przedmiotem ww. kontroli były m.in.: sposoby przeprowadzenia analizy rynku i wyboru dostawcy poprzez badanie zastosowanej procedury wynikającej z regulacji w zakresie zakupów obowiązujących w JZR oraz sposób zabezpieczenia interesu Spółki w zawieranych umowach poprzez analizę zapisów umowy dotyczących kar umownych. Powstałe w ich wyniku raporty końcowe zawierały wnioski i spostrzeżenia, w efekcie których, wydawano pisemne zalecenia do realizacji. W Regulaminie kontroli zawarto obowiązek raportowania do 30 dni stanu realizacji zaleceń pokontrolnych. DWK prowadził na bieżąco rejestr, pozwalający na monitoring stanu realizacji zaleceń pokontrolnych.

Upoważniony do składania wyjaśnień pracownik DKW wyjaśnił, że każda kontrola prowadzona w obszarze zakupowym zawierała ocenę przestrzegania regulacji w zakresie zagrożenia korupcją i konfliktem interesów. W raportach kontroli zawarto m.in. zapisy potwierdzające badanie poprawności oświadczeń złożonych przez członków komisji przetargowej i dotyczących braku istnienia konfliktu interesów.

(akta kontroli str. 241-257, 263-274, 317-327, 396)

Procedury zakupowe były także przedmiotem audytu przeprowadzonego przez większościowego udziałowca (JSW S.A.) w 2017 r. Zadanie audytowe pod nazwą:

²⁸ Dalej: „Regulamin kontroli”, wprowadzony Uchwałami Zarządu nr 194/XX/2017 z 15 grudnia 2017 r. (obowiązujący od 1 grudnia 2017 r.), nr 10/XXII/2018 z 12 lipca 2018 r. (obowiązujący od 1 sierpnia 2018 r.), nr 369/XXI/2019 z 22 lutego 2019 r. (obowiązujący od 1 marca 2019 r.), nr 258/VII/2020 z 17 kwietnia 2020 r. (obowiązujący od 27 kwietnia 2020 r.).

²⁹ Dalej: „Procedury kontroli”, wprowadzone Uchwałami Zarządu nr 220/XX/2017 z 5 grudnia 2017 r. (obowiązująca od 15 grudnia 2017 r.) oraz nr 258/VII/2020 z 17 kwietnia 2020 r. (obowiązująca od 27 kwietnia 2020 r.).

³⁰ Dalej: „DKW”.

³¹ DKW powstał z inicjatywy Zarządu Spółki obecnej kadencji w listopadzie 2017 r. Przed tym terminem elementy instytucjonalnej kontroli wewnętrznej w Spółce realizowała osoba zatrudniona w Dziale Organizacyjnym Spółki.

³² Rejestry kontroli DWK za II półrocze 2017 r., I i II półrocze 2018 r. i 2019 r. oraz I półrocze 2020 r.

³³ Raporty pokontrolne nr 1/2018/D, 3/2018/D, 4/2018/D, 2/2019/P, 6/2019/P, 4/2020/P.

„Zbadanie procesu zakupowego z uwzględnieniem wybranych zrealizowanych lub realizowanych postępowań w JZR”, dotyczyło roku 2016 i obejmowało m.in. analizę zawartych, na podstawie postępowań przetargowych, umów i zakupów poza przetargowych oraz dokumentacji z wyboru wykonawcy usług. Wyniki audytu³⁴ zawierały spostrzeżenia i rekomendacje, które Spółka w całości wdrożyła.

(akta kontroli str. 327, 397-430)

Ponadto zewnętrzne firmy akredytujące³⁵ prowadziły w latach 2016-2019 coroczne audyty nadzoru i ponownej certyfikacji dla posiadanych przez Spółkę certyfikatów Zintegrowanego Systemu Zarządzania, w tym Systemu Zarządzania Jakością, w ramach którego funkcjonuje m.in. procedura „Zakupy”. W wyniku przeprowadzonych audytów firmy badały m.in. realizację procesu dokonywania zakupów i nie stwierdziły niezgodności, nie sformułowano zaleceń ani działań korygujących w tym zakresie.

(akta kontroli str. 548)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, 20 października 2020 r.

Kontroler
Stanisław Tarnowski
Główny specjalista k. p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

³⁴ Raport końcowy z dnia 24 listopada 2017 r.

³⁵ TUV Rheinland Precisely Right oraz Biuro Certyfikacji Systemów Zarządzania PRS S.A.